

ségnek. Ráadásul nemcsak technikai tudásról van szó (ami persze önmagában sem kevés!), hanem előadói érzékenységről, stílusismeretről és -érzékenységről, a hangjegyekbe rögzített mondanó értő-érző kibontásáról. Feltehetően sokminden kell ehhez (a képességek megléte önmagában kevés), de hogy a rutin nem öli ki az érzékenységet, annak kevés beszédesebb példáját láttuk-hallottuk az elmúlt évek során!

Kodálytól a *Galántai táncok*, ezek után, már csak „ráadás” volt. A hallgatóságnak csak kis része regisztrálhatta, hogy „rövid” koncerten volt, fél tíz után már ki-ki a köz-

lekedési eszközre várt, túlesve a ruhatári túlekedésen – ugyanakkor aligha érezte valaki is kevésnek a kapottakat. Ritka jelenségre is volt példa: hogy zenekari játékosok és a hallgatóság tagjai nem elrohantak, hanem együtt maradtak, a ruhatárnál, a portánál, netán a sarki villanyrendőr magaságában leálltak beszélgetni, mert jó volt együtt lenni, együtt maradni, mert fokozatosan csengett le bennük (bennünk) a rendkívül intenzív élmény.

Sokszor kerül szóba: mi a magyar a zenében – nos ez a magyar, a hangokkal kifejezett mondanó közérthetősége, ami mo-

solyt varázsolt az arcokra, s aminek köszönhetően mindenki pihentebben távozott a koncert után, mint ahogyan a napi hajszából oda beesett.

Leírva-olvasva talán patetikusként hat ez a „helyzetjelentés”. Megélve természetes volt, egy megtalált boldogságforrás, erőforrás, melyből feltöltekezve mindenki többnek érezhette magát.

2000-ben október 17-e a Magyar Zene Napját jelentett mindazok számára, akik meghallgatták az MR Szimfonikus Zenekar és Vásáry Tamás koncertjét.

Fittler Katalin

KÖNYV, ÚJSÁGCIKK

Bónis Ferenc

Mozarttól Bartókig

Egyszerre hálás és hálátlan feladat Bónis Ferenc bármely publikációjáról írni. Hálás, mert korábbi munkái ismeretében „biztosra mehetünk” – ugyanakkor hálátlan, mert nem kerülhet el, hogy a legújabb termést szembe-összevesszük a korábbiakkal.

Bónis a hazai (élő) zenetörténet-szolgálat egyik legmarkánsabb profilú egyénisége, akinek pályáját végigkíséri az a kettősség, hogy szerkesztő és író-ember. Ráadásul, szerkesztőként is „kétfunkciós”: csaknem félszázados rádiós múlttal sohasem téveszti szem elől potenciális közönségét. Ez írásai-ban oly módon kamatozik, hogy elvont kérdésekről, speciális szakterületen végzett rész munkálatokról is úgy tud beszámolni, hogy lekösse az érdeklődők figyelmét. Mivel az utóbbit csak a legkevesebbekről mondhatjuk el, méltán fogadja várakozás valamennyi publikációját.

Saját kötettel legutóbb 1992-ben jelentkezett Bónis a Püski Kiadónál (Hódolat Bartóknak és Kodálynak). Ugyanitt látott napvilágot az új könyv is, hasonlóképp szép kivitelben (már a borítón felismerjük Szántó Tibor munkáját). Bónis történeti érdeklődésének középpontjában a magyar zene áll, az új könyv is a magyar zenéről szóló írásokat tartalmaz, szám szerint 28-at. A nagy szám arra enged következtetni, hogy részproblémákkal is foglalkozik a szerző, „mélyfúrásai” eredményét is nyilvánosság elé tárja. A címben szereplő két név: kétségkívül *értékmérő*, életük-munkásságuk pedig behatárolja a tárgyaltak korát-idejét. Egerszersmind azt is sejteti: nem célszerű a magyar zenetörténetet környezetétől elhatárolva, izoláltan vizsgálni, hiszen a hatások-inspirációk már tényszerűségükkel is sokatmondóak, a konkrét vizsgálatok pedig meg-

lepő eredményeket hozhatnak. Érthető, hogy a Mozarttól Bartókig terjedő időszakot nem egyenletesen tárgyalja a könyv, hanem az egyes fejezetek (megannyi különálló írás!) inkább lényegi gócpontokra engednek következtetni. Mozart-hatás, Beethoven-hatás, romantikus szerzők kapcsolatai (Erkel és Mosonyi, Schumann és Mosonyi, Richard Wagner és Mosonyi, Mahler és Erkel), Brahms és a magyar zene – majd egy merész váltással az alkotókról átkerül a súly a magyar zenetörténet-írás atyamesterére, Szabolcsira. Innen magától értetődően folytatódik a témaválasztás íve: Szabolcsi Bence lipcei levelei Kodály Zoltánhoz – ez után Kodály-műnek „kel” következni, majd a folytatás és a könyv végállomása: Bartók.

A kötet előszavából megtudjuk, hogy „valamennyi írás az évezred utolsó esztendejében nyerte el itt közölt formáját. Netáni korábbi közlésüket a szerző vázlatnak vagy előtanulmánynak tekinti, jegyzékbe foglalással nem terheli az olvasót”. Ez utóbbi sajnálatos, mert gyümölcsözőnek éreztük a korábbi, még a *Hódolat...* esetében is meglévő gyakorlatot, amikor feltüntette valamennyi írás első megjelenésének adatait. Mert például másképp olvassuk ugyanazt a szöveget, ha tudjuk, hogy eredetileg külföldiek számára készült (magyar olvasó nehezményezheti evidenciák szájbarágását, ám értékeli a szerző körültekintését, ha külföldiek vélemény- és értékítéletének kialakítását segítette azzal). Azért is kár, hogy nem tudjuk, melyik írás mikor keletkezett (ill. vált bármilyen fórumon ismertté), mert az idő múlásával az időhatározók „elévülnek”. Amire jogos a felfedezés idején rácsodálkozni, később evidenssé válik (s így a gesztus megmosolyogtatóvá válik). Tény: néha kiderül,

máskor kikövetkeztethető a korábbi publikálás helye és ideje – de aligha várható el, hogy ehhez minden olvasó vegye a fáradságot.

A különböző fórumokhoz szokott szerző egyaránt otthonos hallgatóság előtti felolvasóként, mikrofonközelségben, vagy fehéren-feketével publikálóként. Ezt az eredeti „sokműfajúságot” őrzi a könyv – néha ugyan sajnáljuk, hogy a legújabb verzió elkészítésekor műfajilag nem egységesített még erőteljesebben. Nehéz megindokolni, miért elégzik meg a „vázlatos referátum” jelleggel például a „Beethoven és a magyar zene” esetében. Míg a referátum időtartama korlátozott – az írásos publikáció terét tetszőlegesen választhatta meg. Érdemes lett volna élnie ezzel a szabadsággal, akár még annak a döntésnek árán is, hogy valamely korábban – nemrég – már publikált munka részlegesen átdolgozott újraközléséről lemond.

Szívesen eltekintettem volna például a Szabolcsi-levelek ismételt közzétételéről. A könyv a legerjedelmesebb fejezetében a közreadott anyag – érthető módon – nem változott az 1992-es megjelenés óta, s a kicsit részletesebb jegyzetanyag sem hoz érdemi változást (hárommal bővült a Bartók és Kodály munkásságát folytató-követő muzikológus-nemzedék listája, lefordításra került néhány – de nem minden – német kifejezés vagy idézet a levélből), s maradt még annyi kiegészítenivaló, hogy máskor is közölni lehessen, quasi-új verzióban. Talán azért is „sok” az olvasónak a könyvben a Szabolcsiról szóló olvasnivaló, mert a róla szóló írás, *Szabolcsi Bence, hármastükörben* amúgyis behatóan foglalkozik személyével. Ebben az egykori Szabolcsi-tanítvány érezhetően „nosztalgizál”, visszaemlékezve példamutató tanárára. Másként aligha kerülne ki tolla